

Valgfrihet eller ferie – en studie av 2. års valgfriperiode på Profesjonsstudiet i medisin ved Universitetet i Tromsø

MED-3950 5.-årsoppgaven – Profesjonsstudiet i medisin ved Universitetet i Tromsø

Finn-Arne Martinsen, MK-09
finn.arne.martinsen@gmail.com

Veileder
Torsten Risør
Studieplansjef Medisin, UiT

Gravdal/Tromsø, 26. mai 2014

FORORD

I denne oppgaven presenteres en studie av 2. års valgfriperiode på Profesjonsstudiet i medisin ved Universitetet i Tromsø. Oppgaven er et resultat av at Studieplanutvalget for 2012-studieplanen ønsket empirisk grunnlag for å diskutere denne valgfriperioden i den nye studieplanen. Materialet er samlet inn og analysert av undertegnede.

Jeg vil benytte anledningen til å takke veileder Torsten Risør for meget god oppfølging det siste halvannet året. Svar på utallige spørsmål har aldri vært mer enn et tastetrykk unna. Jeg vil også takke studiekonsulent Stine Skogdal ved Seksjon for utdanningstjenester for et godt samarbeid i forbindelse med utarbeidelse av spørreundersøkelse og anonymisering av prosjektrapporter. Til slutt vil jeg rette en stor takk til min far, Erik Martinsen, som har gitt meg tak over hodet det siste året, og kommet med gode tilbakemeldinger på oppgaven.

Gravdal 26.05.14

Finn-Arne Martinsen

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	I
SAMMENDRAG	III
INTRODUKSJON	1
Valgfrihet ved Universitetet i Tromsø	1
Ny studieplan	2
Egne erfaringer	3
MATERIALE OG METODE	4
Arbeidsprosessen	4
Spørreundersøkelse	5
Prosjektrapporter	6
RESULTATER	7
Tid reist og tid brukt	7
Veiledning	8
Prosjektrapporten	10
Faglig og personlig utbytte	10
Gjennomgang av prosjektrapporter	13
DISKUSJON	15
Akademisk frihet, eller akademisk ferie?	15
Den gode veileder?	16
Læringsutbytte	17
Arbeidskrav	17
Oppgavens svakheter	19
KONKLUSJON	20
REFERANSER	21
VEDLEGG A	

SAMMENDRAG

Introduksjon

I Norge har man, med bakgrunn i europeiske satsningsområder, utarbeidet en kvalitetsreform og et kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning. Her står det at det skal legges vekt på valgfrihet i studieløpene. Ved medisinstudiet i Tromsø har man drevet med valgfri undervisning siden dets oppstart i 1973. I 2. års valgfriperiode er det satt av fire uker til arbeid med et selvstendig prosjekt. Det foreligger ingen studier av det som gjøres i denne perioden, og man trenger empirisk grunnlag for å diskutere og forbedre denne valgfriperioden i den nye studieplanen. Har økt fokus på valgfrihet ført til at man stiller for lave krav til studentene?

Materiale og metode

Spørreundersøkelse på MK-11 våren 2013 med spørsmål om reisevirksomhet, tid brukt på prosjektet, oppfølging fra veileder, og utbytte. Systematisk gjennomgang av 47 prosjektrapporter fra et anonymisert kull.

Resultater

74 % (72/97) svarte på spørreundersøkelsen. 58 (80,6 %) av respondentene reiste i forbindelse med valgfri periode, 25 (43,1 %) av disse valgte reisemål før de valgte problemstilling. De som reiste brukte i gjennomsnitt 28,6 dager på selve reisen, og 8,3 dager på selve prosjektet. De som ikke reiste brukte i gjennomsnitt 12 dager. Flere omtalte valgfriperioden som ferie. 1/3 var misfornøyde med oppfølging fra veileder. 2/3 var fornøyde med prosjektrapporten, litt over halvparten var fornøyd med det faglige utbyttet, og 4/5 var fornøyde med det personlige utbyttet. En del av prosjektrapportene var veldig gode, men alt for mange var av dårlig kvalitet.

Diskusjon

Økt fokus på valgfrihet og læringsutbytte har absolutt sine fordeler. Samtidig kan man ikke rettferdiggjøre fire ukers undervisningsfri kun på bakgrunn av studentenes personlige utbytte. Valgfriperioden fremstår i mange tilfeller som en ferietur, veileder gir for dårlig oppfølging, og det stilles for lave krav til arbeidet som blir gjort. Alt dette kan forbedres med enkle grep, og dette bør man ta stilling til i den nye studieplanen.

INTRODUKSJON

”Valgfri” (adj) – som en selv velger, motsatte av ”obligatorisk”

Det har de senere år vært et økt fokus på samarbeid om høyere utdanning mellom de europeiske landene. I 1999 ble Bologna-erklæringen undertegnet av 29 land, deriblant Norge, med mål om å etablere ett europeisk område for høyere utdanning (1). Den videre utviklingen fikk navnet Bologna-prosessen, og i denne ble det definert ti satsningsområder som landene skulle jobbe med (2). I Norge har man med bakgrunn i disse utarbeidet en kvalitetsreform og et kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning. Her står det at det skal legges vekt på valgfrihet i studieløpene, gjennom individuell tilpasning og tilrettelegging for internasjonalisering. Det fremheves at Norge skal kunne delta i det internasjonale kunnskapssamfunnet, og at det derfor er viktig at norske studenter reiser ut i verden (3). Videre skal det fokuseres på læringsutbytte fremfor arbeidskrav, og man skal legge til rette for livslang læring - et begrep som også omfatter læring som skjer utenfor den formelle utdanningen (4).

Fagfeltet medisin er i konstant utvikling, og forskning bidrar med kontinuerlig tilførsel av ny kunnskap. Mens dette er positivt i den store sammenheng, fører det til store utfordringer for de medisinske fakultetene. Hvordan får man plass til all denne kunnskapen i pensum? I fagmiljøene er man bekymret for at man gjennom for store pensum fostrer medisinstudenter som ligger på kunnskapsoverflaten og puffer detaljer. Studentene bør få muligheten til å gå dypere inn i fagfelt de interesserer seg for, og tilegne seg en bedre forståelse av denne kunnskapen (5). Denne typen valgfrihet vil sammen med et definert kjernepensum kunne bidra til at studentene får både bredde og dybde i sin kunnskap (6).

Valgfrihet ved Universitetet i Tromsø

Valgfri undervisning har vært en del av medisinstudiet i Tromsø siden dets oppstart i 1973, og følgende står skrevet i den første studieplanen: En vesentlig innvending mot de tradisjonelle studieplaner er at studentene mangler valgmuligheter i studiet. Utvalget mener at den obligatoriske kunnskapsmasse bør skjæres ned for å frigjøre tid til valgfri undervisning. Studieplanen skal gi studentene den kunnskap som alle medisinske kandidater må være i besittelse av, og samtidig bør den være så fleksibel at den enkelte student kan fordype seg i sine egne interesser, utvikle sin originalitet og fantasi og utvide sitt perspektiv ved å studere emner utenom pensum (7).

I den gamle studieplanen inngår det tre valgfriperioder, henholdsvis fire uker i 2. studieår, fem uker i 4. studieår og tolv uker i 5. studieår (8). I 2. års valgfriperiode skal studentene fordype seg i selvvalgte problemstillinger som går ut over det ordinære studiets pensum. Det skal utarbeides en prosjektrapport, og innholdet skal gjenspeile den tid som studenten(e) har hatt til rådighet i den valgfrie perioden. Rapportens omfang skal svare til hva som kan forventes etter fire ukers arbeid med emnet (9). Studentene finner en intern veileder tilknyttet Universitetet i Tromsø (UiT), utarbeider en prosjektbeskrivelse som godkjennes av Råd for valgfri undervisning (RVU), velger eventuelt reisemål og ekstern veileder, gjennomfører prosjektet, og skriver prosjektrapport som godkjennes av RVU. Det stilles ikke krav til at materialet skal brukes videre på studiet, og prosjektrapportene blir i utgangspunktet ikke presentert for andre enn veileder og RVU.

Det foreligger ingen spesifikke undersøkelser av det arbeidet som blir gjort i løpet av 2. års valgfriperiode, til tross for at konseptet har vært til stede i over 40 år. Innhold og læringsutbytte er derfor uklart, og man trenger empirisk grunnlag for å diskutere og forbedre denne valgfriperioden i 2012-studieplanen. Hensikten med denne oppgaven er å studere valgfriperioden slik den ble gjennomført i den gamle studieplanen, og å diskutere resultatene opp mot de endringer som foreløpig har blitt gjort i 2012-studieplanen. Har økt fokus på valgfrihet ført til at man stiller for lave krav til studentene?

Ny studieplan

Arbeidet med 2012-studieplanen startet i 2006, og i årene som fulgte ble det opprettet flere arbeidsgrupper som bidro med rapporter til revisjonsarbeidet. I rapporten "Morgendagens leger" skriver Arbeidsgruppe I at de tre valgfriperiodene må beholdes, men at det må utarbeides målbeskrivelser med konkrete læringsmål og krav til gjennomføring. Videre poengteres det at gjennomføringen må evalueres etter definerte kriterier (10). Arbeidsgruppe V er kritiske til 2. års valgfriperiode, og trekker i sin rapport frem utfordringene ved å lage 120 korttidsprosjekter som må veiledes av intern veileder og godkjennes av RVU. I tillegg vises det til dagens praksis, hvor de fleste reiser utenlands og bruker noen få dager på prosjektet (11).

I april 2012 ble saken om valgfrie perioder behandlet av Studieplanutvalget for medisin. I referatet fremgår det at administrasjonen har uttalt at kravene til valgfriperiodene ligger i en gråsoner, og at dette gjør administreringen vanskelig. Utvalget foreslår at det utarbeides forhåndsdefinerte fordypningstema som studentene kan velge blant, og at disse skal ha læringsmål på bachelornivå (12). I den nye studieplanen har man valgt å følge en del av anbefalingene fra Arbeidsgruppe I, og videreført valgfriperioden på 4 uker i 2. studieår.

Delemnebeskrivelsen for delemne 2.5 – ”Valgfri fordypning 1” inneholder definerte læringsmål og arbeidskrav, og det legges i tillegg vekt på muligheten for å arbeide videre med prosjektet etter fullført periode. Men studentene står fortsatt fritt til å velge eget opplegg (13).

Egne erfaringer

Da jeg selv skulle gjennomføre 2. års valgfriperiode, var den første tanken som slo meg «hvor har jeg lyst til å dra?». Jeg hadde tidligere på året hilst på en gammel studievenninne av min mor som jobbet som allmennlege på New Zealand, og New Zealand hørtes jo veldig spennende ut. Jeg foreslo ideen for en klassekamerat, sendte mail til nevnte allmennlege, fikk positivt svar, fant veileder, utarbeidet prosjektbeskrivelse, og satte kursen sørøstover for fem valgfrie uker «Down under». De seks første dagene var vi fluer på veggen på et helsesenter i en liten landsby på Nordøya, de resterende 27 dagene ferierte vi på Nord- og Sørøya. Vel hjemme skrev vi en prosjektrapport på 8 sider, fikk «dette ser greit ut» av veileder, før vi sendte reiseregning til UiT. Der og da var jo opplegget helt fantastisk – betalt ferie midt i studietiden. I ettertid har jeg imidlertid tenkt en del på hvor mye tid og penger som faktisk ble satt av til gjennomføringen av denne valgfriperioden, og om dette kan rettferdiggjøres av det faglige utbyttet. Nå er det selvfølgelig slik at denne typen akademisk frihet ikke har faglig utbytte som eneste formål. Kunnskap om andre land og kulturer, selvstendig planlegging av reise og prosjekt, og ekstra motivasjon på et langt og krevende studie er også faktorer som spiller inn. Men jeg satt allikevel igjen med oppfatningen av at kravene til den faglige biten burde ha vært strengere.

Det ble ikke gitt undervisning i rapportskrivning eller kildebruk i forkant av valgfriperioden, og jeg hadde kun et grunnlag fra videregående å jobbe ut i fra. Vi sendte utkast til to uavhengige personer med bred erfaringer innenfor hhv. allmennmedisin og medisinsk forskning, som begge kom med mye konstruktiv tilbakemelding. Vi fikk derimot forsvinnende lite tilbakemelding på prosjektrapporten fra veileder, og hadde derfor lite læringsutbytte av denne delen. Dette er uheldig siden prosjektrapporten er den eneste obligatoriske innleveringen før arbeidet med 5.-årsoppgaven begynner. I forkant av valgfriperioden gikk det et rykte om at det var umulig å ikke få godkjent prosjektrapporten, og dette påvirket nok også kvaliteten på det innleverte arbeidet. Prosjektrapporten ble godkjent og puttet i en skuff, og studiet fortsatte sin vante gang.

Da jeg to år senere var på leting etter prosjekt til 5.-årsoppgaven, kom jeg over tilbudet om å studere arbeidet som blir gjort i løpet av 2. års valgfriperiode. Jeg begynte umiddelbart å tenke på mulige problemstillinger og fremgangsmåter, og bestemte meg for å takke ja til dette tilbudet.

MATERIALE OG METODE

Arbeidsprosessen

Første møte med veileder ble avholdt i slutten av januar 2013, og prosjektbeskrivelse ble utarbeidet i løpet av den neste måneden. Materialet skulle bestå av anonymiserte prosjektrapporter fra MK-10, og en spørreundersøkelse gjennomført på MK-11 etter fullført 2. års valgfriperiode. Studieadministrasjonen ga etter hvert tilbakemelding på at både forfatter og kull måtte anonymiseres i prosjektrapportene, og den opprinnelige planen ble justert. Jeg og veileder satte opp en liste med spørsmål som vi ønsket å få besvart.

Spørreundersøkelse	Prosjektrapporter
<ol style="list-style-type: none">1. Reiste du i forbindelse med valgfri periode?2. Valgte du problemstilling før eller etter du valgte reisemål?3. Hvor lenge varte reisen?4. Hvor stor del av reisen brukte du på selve prosjektet?5. Hvordan var oppfølgingen underveis fra<ul style="list-style-type: none">- Veileder- Ekstern veileder6. Hvordan var oppfølgingen fra veileder i forbindelse med skriving av rapport?7. Gradering av utbytte, faglig og personlig	<ol style="list-style-type: none">1. Hvor mange studenter per rapport?2. Hvilke land reises det til?3. Hva skrives det om?4. Rettferdiggjør rapportens tema eventuell reise?5. Hvor mange sider er rapportene på?6. Hvilken kvalitet er det på rapportene?7. Hvilke typer kilder brukes?8. Skal rapporten/resultatene brukes videre

Arbeidet med spørreundersøkelsen og gjennomgang av prosjektrapportene står beskrevet hver for seg senere i dette hovedavsnittet.

Jeg satte opp en arbeidsplan som ble levert inn sammen med prosjektbeskrivelsen. Denne har gjennomgått en del endringer underveis, da det er vanskelig å planlegge uke for uke et år frem i tid. Gjennomgang av samtlige prosjektrapporter tok lengre tid enn forventet, og dette førte til at skriveprosessen ble forsinket. I tillegg hadde jeg planlagt å jobbe med oppgaven parallelt med 5. års praksis, men sistnevnte medførte til tider lange dager på sykehuset. Jeg kom allikevel i mål med arbeidet som skulle ferdigstilles høsten 2013 og vinteren 2014. I følge den opprinnelige planen skulle første utkast sendes til veileder i april. Jeg så tidlig at det kunne være en fordel med en mer løpende dialog, og sendte derfor utkast av ”Materiale og metode” og ”Resultater” til veileder allerede i februar. I mars jobbet jeg med tilbakemeldingen på disse hovedavsnittene, samtidig som jeg begynte arbeidet med ”Diskusjon”. April gikk med til en del kurs- og turvirksomhet, og arbeidet med oppgaven ble satt på pause. I starten av mai fortsatte arbeidet med ”Diskusjon”, og jeg ferdigstilte ”Introduksjon”. Store deler av dette avsnittet ble skrevet før jeg analyserte resultatene, da jeg ville unngå å la meg påvirke av sistnevnte. Samlet utkast ble sendt til veileder 13. mai. I dagene som fulgte fikk jeg tilsendt en del interessant litteratur fra veileder, som jeg benyttet i både ”Introduksjon” og ”Diskusjon” for å knytte disse bedre sammen.

Oppgaven ble redigert i henhold til krav til utforming, og sendt til veileder for siste gjennomgang 19. mai. Endelig utkast ble deretter sendt til en tredjepart for korrekturlesing. Etter en siste finpuss ble oppgaven levert elektronisk.

Spørreundersøkelse

Sammen med veileder og studiekonsulent for MK-11, utarbeidet jeg våren 2013 en spørreundersøkelse i programmet Questbackⁱ, undersøkelsen er vedlagt. Første utkast ble sendt til en selvvalgt testgruppe på seks medisinstudenter for tilbakemelding. Det ble gjort små justeringer på enkelte av spørsmålene før link til undersøkelsen ble sendt på e-post til samtlige studenter på kullet MK-11. Det ble i tillegg lagt ut beskjed om undersøkelsen på kullet informasjonsside på Fronterⁱⁱ. Undersøkelsen var åpen i fire dager. Den inneholdt spørsmål om selve prosjektrapporten, og ble derfor gjennomført først etter at prosjektrapportene var levert inn. I første del av undersøkelsen ble respondentene spurt om de reiste i forbindelse med valgfri periode, hvor lenge eventuell reise varte, og hvor mange dager de brukte på selve prosjektet. Etter dette ble respondentene bedt om å gradere kvaliteten på veiledning og innlevert prosjektrapport, samt faglig og personlig utbytte. Vi valgte her å gå for fem svaralternativer som gikk fra svært dårlig/misfornøyd til svært god/godt fornøyd. I siste del kunne respondentene gi tilbakemelding på valgfri periode i fritekst.

Questback plottet alle resultatene inn i et regneark, og tekstsvaer ble omgjort til tall for å gjøre utregninger enklere. All utregning ble gjort ved hjelp av standardformler i programmet Microsoft Excel. Det samme programmet ble brukt til å lage figurer og tabeller som gjengis under resultat. Svarene på spørsmål tre til seks ble delt inn i to grupper, en med respondenter som svarte at de reiste i forbindelse med valgfri periode, og en med respondenter som ikke reiste. I gruppen med de som reiste ble reiselengde og tid brukt på prosjektet omgjort til dager, og delt opp i intervaller på syv for å fremstille spredning. Forholdet mellom dager brukt og dager reist ble også regnet ut, både for hver enkelt respondent og for gruppen samlet. Etter å ha jobbet en del med materialet, ønsket jeg å analysere om det var sammenheng mellom ulike faktorer, for eksempel om god veiledning medførte godt faglig utbytte. Den enkelte respondent sine svar på de aktuelle spørsmålene ble sammenlignet med hverandre, og eventuell differanse ble regnet ut, før alle resultatene ble samlet i oversiktlige grupper. Svarene som var gitt som fritekst ble flyttet til et tekstdokument i Microsoft Word. Sitater som belyste viktige aspekter ved problemstillingen min ble markert, og noen av disse gjengis under resultater.

ⁱ Webbasert spørreverktøy, <http://www.questback.no>

ⁱⁱ Digital læringsportal, <http://www.fronter.com/uit>

Prosjektrapporter

I samråd med veileder bestemte jeg meg for å gjøre en systematisk gjennomgang av samtlige prosjektrapporter som studentene på et kull hadde levert etter sin 2. års valgfriperiode. Hensikten med dette var å danne seg et representativt bilde av det innleverte arbeidet. Det ble tidlig klart at jeg ikke hadde kompetanse til å foreta en faglig vurdering av prosjektrapportene, da kravet er at problemstillingene skal gå ut over det ordinære studiets pensum. I stedet satte jeg opp en liste med ting som skulle registreres for hver rapport. Denne tok utgangspunkt i listen fra prosjektbeskrivelsen.

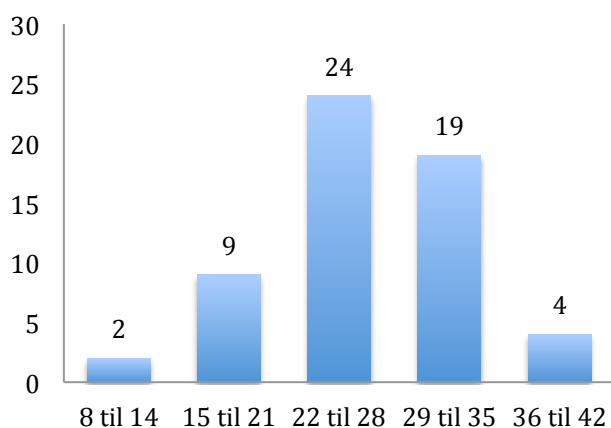
1. Antall sider, ikke medregnet forside, innholdsfortegnelse, sammendrag og referanseliste
2. I hvilket land ble prosjektet gjennomført?
3. Arbeidsmetode
 - Litteraturstudie
 - Feltarbeid: studenten(e) har samlet inn hovedvekten av data utenfor litteraturen
4. Hovedtema
 - Basalfag
 - Klinikk
 - Samfunnsfag
5. Kildebruk
 - Kildereferanser i teksten
 - Avsluttende referanseliste
 - Følges Vancouver-reglene?
 - Kildetyper

Jeg fikk tilsendt totalt 47 prosjektrapporter fra et randomisert kull, hvor forfatter(e), og i noen tilfeller veileder, var anonymisert av studieadministrasjonen. Prosjektrapportene ble lest fortløpende, og all data ble registrert i et eget regneark. Jeg opprettet i tillegg et dokument hvor jeg skrev en kommentar til hver rapport. Her ble det lagt vekt på om rapporten var skrevet med et oversiktlig oppsett, om grammatikken var god, og om den var leservennlig.

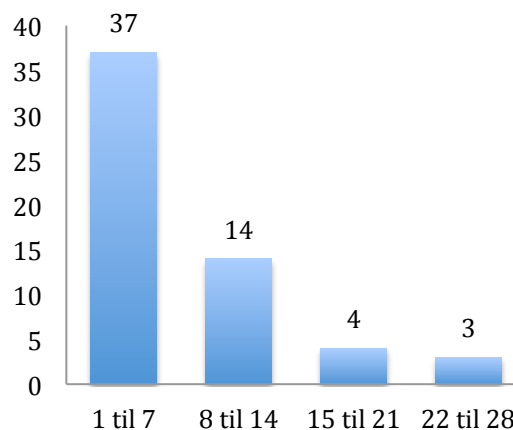
RESULTATER

Tid reist og tid brukt

Spørreundersøkelsen hadde 72 unike respondenter, dette tilsvarer 74 % (72/97) av de som mottok e-postinvitasjon til undersøkelsen. 58 (80,6 %) av respondentene reiste i forbindelse med valgfri periode, 25 (43,1 %) av disse valgte reisemål før de valgte problemstilling. Respondentene som svarte at de reiste brukte i gjennomsnitt 28,6 dager (10-42) på selve reisen (figur 1). På spørsmål om hvor stor del av valgfri periode som ble brukt på selve prosjektet, for eksempel antall dager med hospitering, var gjennomsnittet 8,3 dager (1-28) blant de som reiste (figur 2). En av respondentene oppga en reiselengde på 31 dager, men svarte at kun én dag ble brukt på selve prosjektet. To av respondentene svarte at de reiste i 21 dager, men at de brukte kun to timer på selve prosjektet, dette er angitt som én dag i tallmaterialet. De som reiste i 8 til 14 dager svarte begge at de brukte 8 til 14 dager på selve prosjektet. Blant de som reiste i 15 til 21 dager svarte 56 % (5/9) at de brukte 1 til 7 dager på selve prosjektet, og andelen som brukte 1 til 7 dager økte med reiselengde. 63 % (15/24) blant de som reiste i 22 til 28 dager, 74 % (14/19) blant de som reiste i 29 til 35 dager, og 75 % (3/4) blant de som reiste i 36 til 42 dager.

Figur 1 Reiselengde i dager, antall studenter langs y-aksen

Figur 2 Dager brukt på prosjektet, antall studenter langs y-aksen

Av respondentene som svarte at de ikke reiste (n=13), svarte syv på spørsmål om hvor stor del av valgfri periode som ble brukt på selve prosjektet. Gjennomsnittlig antall dager var 12 (3-21).

I kommentarfeltet på slutten av undersøkelsen, kom det frem at flere av respondentene så på valgfriperiode som en ferie.

”Jeg så på denne perioden hovedsakelig som en ferie. All aktivitet knyttet til oppgaven ble unnagjort på starten. Veileder var også klar over hva som var vårt hovedmål for turen, og var av den grunn lite aktiv.”

”Etter valgfriperioden går det (mange) historier om medstudenter som har vært én til to dager på sykehus/hospitering, og resten av perioden på stranda.”

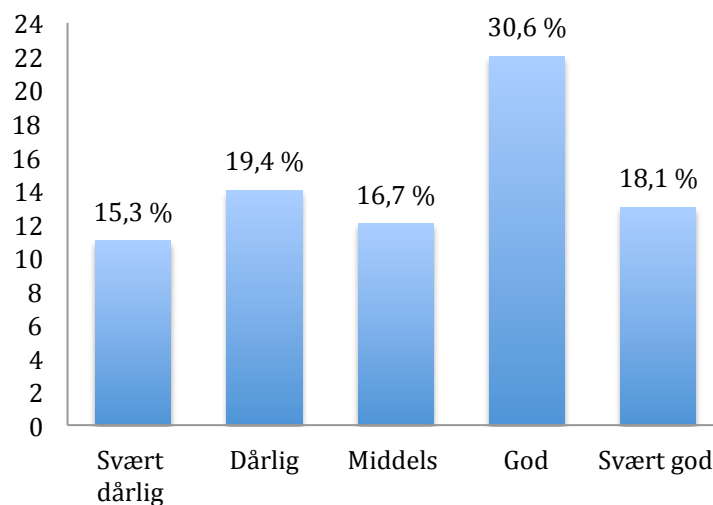
”Tror samtlige i klassen så på valgfriperioden som en ferie.”

”Deilig med en ferie før eksamensperioden.”

”Hadde en fin ferie.”

Veiledning

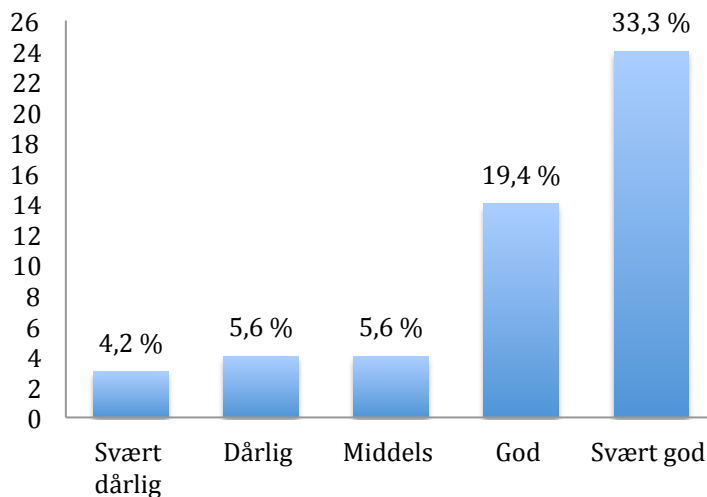
Respondentenes gradering av oppfølging fra veileder i forkant av valgfri periode er vist i figur 3a.

Figur 3a. Oppfølging fra veileder i forkant av valgfri periode, antall respondenter langs y-aksen.

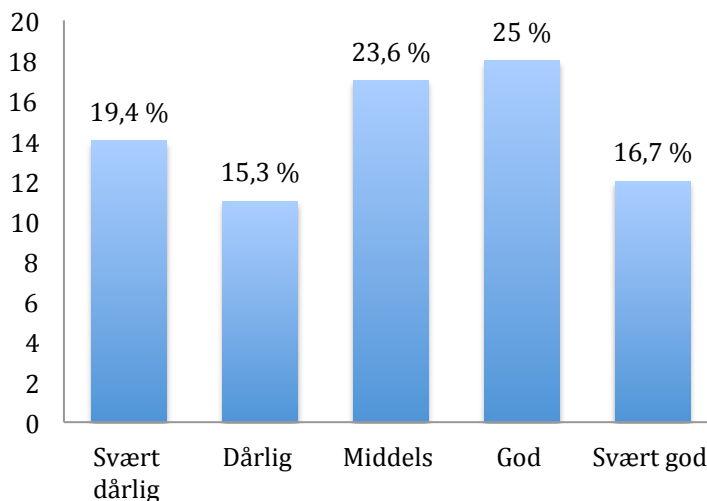
19 (26,8%) av respondentene hadde ikke kontakt med veileder underveis i valgfri periode.

Respondentenes gradering av oppfølging fra ekstern veileder er vist i figur 3b.

Figur 3b. Oppfølging fra ekstern veileder, antall respondenter langs y-aksen.

4 (5,6%) hadde ikke kontakt med ekstern veileder underveis, og 19 (26,4%) av respondentene svarte at de ikke hadde ekstern veileder. Respondentenes gradering av oppfølging fra veileder i forbindelse med skriving av prosjektrapport er vist i figur 3c.

Figur 3c. Oppfølging fra veileder i forbindelse med skriving av prosjektrapport, antall respondenter langs y-aksen.

Hos 46 (63,9 %) av respondentene var det ingen forskjell på graderingen av oppfølging fra veileder i forkant av valgfri periode og i forbindelse med skriving av prosjektrapport. Av de resterende 26 (36,1 %) svarte 18 at oppfølgingen var dårligere i forbindelse med skriving av prosjektrapport. En del av respondentene som oppga dårlig oppfølging fra veileder, utdypet dette i kommentardelen.

”Veileder viste null interesse for prosjektet både før vi dro og etter at vi kom tilbake.”

”Det eneste jeg hadde problemer med var veileder.”

”Intern veileder som lurte meg/oss bort og ikke gjorde jobben som vedkommende hadde lovet, gjorde utbyttet svært dårlig.”

”Hvis det i det hele tatt skal være noen vits å ha en intern veileder burde det settes større krav til denne. Hva er egentlig vitsen om alt denne personen gjør er å signere papirer (som vi trenger for godkjenning) uten å lese dem?”

”Veldig mange har gått på en smell ved å få veileder som ikke bryr seg katta, og som har tatt på seg å hjelpe alt for mange og bryter avtaler i siste liten.”

”Vi hadde problemer med at vår interne veileder lovet oss at han skulle ordne et opplegg for oss i utlandet, noe han ikke gjorde.”

Prosjektrapporten

På spørsmål om hvor fornøyde de var med kvaliteten på innlevert prosjektrapport, svarte 14 (19,4%) av respondentene at de var svært godt fornøyd, 34 (47,2%) fornøyd, 19 (26,4%) middels fornøyd, 3 (4,2%) misfornøyd og 2 (2,8%) svært misfornøyd. Det var ingen klar sammenheng mellom oppfølging fra veileder og hvor fornøyde respondentene var med innlevert prosjektrapport.

Faglig og personlig utbytte

Respondentene ble spurt om å gradere det faglige utbyttet av valgfri periode. 7 (9,7%) svarte at de hadde et svært godt utbytte, 34 (47,2%) godt utbytte, 21 (29,2%) middels utbytte, 8 (11,1%) dårlig utbytte og 2 (2,8%) svært dårlig utbytte. Gradering av faglig utbytte ble sammenlignet med oppfølging fra veileder i forbindelse med skriving av prosjektrapport.

Av de 25 respondentene som svarte at oppfølgingen var dårlig eller svært dårlig, var det bare 5 (20 %) som svarte at de hadde et dårlig eller svært dårlig faglig utbytte. 16 (64 %) svarte at de hadde et godt eller svært godt faglig utbytte.

Respondentene ble også spurt om å gradere det personlige utbytte. 32 (44,4%) svarte at de satt igjen med et svært godt utbytte, 28 (38,9%) godt utbytte, 8 (11,1%) middels utbytte og 4 (5,6%) dårlig utbytte.

Hos respondentene som reiste i forbindelse med valgfri periode, ble reiselengde sammenlignet med gradering av prosjektrapport og faglig utbytte. De som oppga en reiselengde på 8 til 14 dager var mest fornøyd med kvaliteten på prosjektrapporten, mens de som reiste i 15 til 21 dager var mest fornøyd med det faglige utbyttet. Øvrig fordeling vises i tabell 1.

Dager reist	Svært dårlig	Dårlig	Middels	Godt	Svært godt
8 til 14 dager					
Faglig utbytte			1 (50,0 %)		1 (50,0 %)
Prosjektrapport					2 (100,0 %)
15 til 21 dager					
Faglig utbytte	1 (11,1 %)	1 (11,1 %)	1 (11,1 %)	5 (55,6 %)	1 (11,1 %)
Prosjektrapport		1 (11,1 %)	1 (11,1 %)	7 (77,8 %)	
22 til 28 dager					
Faglig utbytte		3 (12,5 %)	6 (25,0 %)	11 (45,8 %)	4 (16,7 %)
Prosjektrapport			8 (33,3 %)	12 (50,0 %)	4 (16,7 %)
29 til 35 dager					
Faglig utbytte		1 (5,3 %)	9 (47,4 %)	9 (47,4 %)	
Prosjektrapport		1 (5,3 %)	7 (36,8 %)	7 (36,8 %)	4 (21,1 %)
36 til 42 dager					
Faglig utbytte	1 (25,0 %)	1 (25,0 %)	1 (25,0 %)	1 (25,0 %)	
Prosjektrapport	2 (50,0 %)		1 (25,0 %)	1 (25,0 %)	

Tabell 1 Gradering av faglig utbytte og prosjektrapport sammenlignet med antall reisedager.

Respondentenes gradering av prosjektrapport og faglig utbytte ble også sammenlignet med antall dager de hadde brukt på selve prosjektet. De som oppga å ha brukt 8 til 14 dager var mest fornøyd med kvaliteten på prosjektrapporten, 93,8 % svarte at de var fornøyd eller svært godt fornøyd. Av respondentene som oppga å ha brukt 1 til 7 dager var det ingen som svarte at det faglige utbyttet var svært godt. I gruppene som brukte 15 til 21 og 22 til 28 dager hadde samtlige respondenter et godt eller svært godt faglig utbytte. Øvrig fordeling vises i tabell 2. Antall dager som ble brukt på selve prosjektet hadde tilsynelatende ingenting å si for det personlige utbyttet som respondentene satt igjen med.

Dager brukt	Svært dårlig Antall (%)	Dårlig Antall (%)	Middels Antall (%)	Godt Antall (%)	Svært godt Antall (%)
1 til 7 dager					
Faglig utbytte	2 (5,0 %)	7 (17,5 %)	18 (45,0 %)	13 (32,5 %)	
Prosjektrapport	2 (5,0 %)	2 (5,0 %)	13 (32,5 %)	20 (50,0 %)	3 (7,5 %)
8 til 14 dager					
Faglig utbytte			2 (12,5 %)	10 (62,5 %)	4 (25,0 %)
Prosjektrapport			1 (6,2 %)	7 (43,8 %)	8 (50,0 %)
15 til 21 dager					
Faglig utbytte				6 (85,7 %)	1 (14,3 %)
Prosjektrapport		1 (14,3 %)	2 (28,5 %)	3 (42,9 %)	1 (14,3 %)
22 til 28 dager					
Faglig utbytte				1 (33,3 %)	2 (66,7 %)
Prosjektrapport			2 (66,7 %)	1 (33,3 %)	

Tabell 2 Gradering av faglig utbytte og prosjektrapport sammenlignet med antall dager brukt på prosjektet

En del av respondentene kommenterte at kravene til valgfri periode bør bli strengere.

”Hvis denne perioden skal bestå, bør enten kravene til relevant arbeid økes, eller så bør støtten fra universitetet stoppes.”

”(...) Jeg er også ganske sikker på at flere hadde tatt oppgaven litt mer seriøst om ikke forelesere og informasjonsgivere hadde pratet om perioden som en ferie, og sagt at alle oppgaver godkjennes uansett.”

”Det bør stilles strengere krav til selve prosjektet, slik at man ikke bare kan reise på ferie med offentlig finansiering.”

”Klarere retningslinjer fra institutt og administrasjon. (...) Det er vanskelig å forstå konkret hva de ønsker, med tanke på innhold og utforming på oppgaven.”

”Tettere oppfølging og større krav til oppgaven, kombinert med undervisning i hvordan man skal skrive en akademisk oppgave.”

Mens andre utdypet hvilket utbytte de satt igjen med.

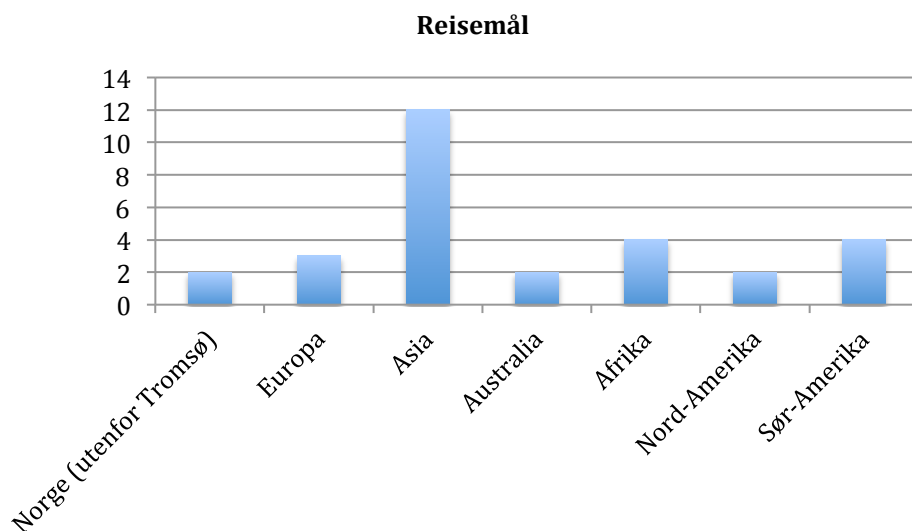
”Det faglige utbyttet strekker seg ikke lengre enn oppgaven, men det personlige utbyttet er enormt! En lærer masse om formell kontakt via mail, kulturelle forskjeller og det å reise på egenhånd.”

”Stort faglig og personlig utbytte av å hospitere i annet helsevesen. Null faglig utbytte av å skrive "reisebeskrivelsesrapport".”

”Har fått en bra introduksjon til å skrive medisinske rapporter og bruke Vancouver referanselister.”

Gjennomgang av prosjektrapporter

Materialet bestod av totalt 47 rapporter. En rapport måtte ekskluderes på grunn av manglende tekst. De resterende 46 rapportene var i gjennomsnitt på 14 sider (4 til 48), ikke medregnet forside, innholdsfortegnelse, sammendrag eller referanseliste. 29 av rapportene (63%) ble skrevet av studenter som reiste ut av Tromsø, to av disse innad i Norge. Reisemål fordelt på verdensdel kan ses i figur 4.

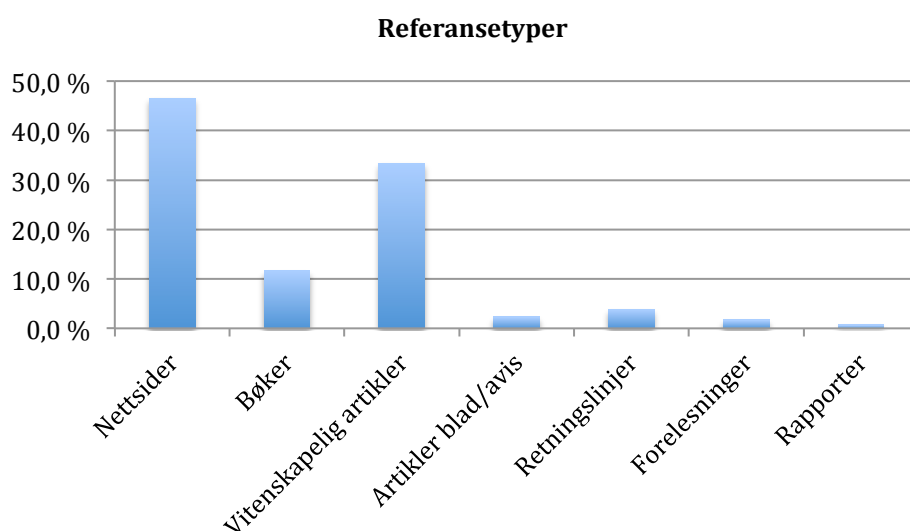
Figur 4. Reisemål fordelt på verdensdeler, antall prosjektrapporter langs y-aksen.

30 (65,2 %) av rapportene var feltstudier, mens 16 (34,8 %) var litteraturstudier. Fire av litteraturstudiene innebar reising ut av Norge. Rapportene ble også delt inn etter hovedtema. 13 (28,3 %) hadde problemstilling innenfor basalfag, 17 (37,0 %) innenfor klinikk og 16 (34,8 %) innenfor samfunnsmedisin.

Av alle rapportene hadde 37 (80,4 %) nummererte referanser i teksten. Samtlige rapporter hadde avsluttende referanseliste, 13 (28,3 %) var skrevet i henhold til Vancouver-regleneⁱⁱⁱ.

ⁱⁱⁱ Retningslinjer for publisering av vitenskapelige artikler, <http://www.icmje.org>

Referanselistene bestod i gjennomsnitt av 15,4 (2 til 61) referanser. 46,5 % var internettsadresser, og flere av disse gikk via søkemotoren Google. 33,4 % var vitenskapelige artikler. Øvrig fordeling er illustrert i figur 5.

Figur 5. Prosentvis fordeling av referansetyper samlet for alle prosjektrapportene.

Materialet inneholdt flere interessante og gode rapporter. Ni av rapportene fremsto som ekstra gode med oversiktlig oppsett, god grammatikk, forståelig budskap og gode referanselister. En av disse kunne med litt finpuss blitt brukt som undervisningsmateriale på et idrettsmedisinkurs, og en annen kunne etter min mening like godt vært en 5.-årsoppgave. Men det er et stort forbedringspotensial, spesielt når det gjelder utforming av prosjektrapporten. I syv av rapportene var det så mange grammatiske feil at det gikk ut over kvaliteten. De fleste av disse burde ha blitt oppdaget ved bruk av stavekontroll, eller ved korrekturlesing. I flere av de samme rapportene dukket det opp setninger som virket å være huskelapper til forfatter(e) eller veileder. Det var ingen gjennomgående standard på verken oppsett eller kildebruk. I en rapport på ni sider var det ført opp 61 referanser, men referanselisten var til gjengjeld en av de bedre i materialet som ble gjennomgått. I en annen rapport ble en av referansene brukt 33 ganger på seks sider.

I noen rapporter var det vanskelig å se at rapportens tema rettfærdiggjorde reisen som ble foretatt. I en av disse skrives det om to vektorbårne infeksjonssykdommer. Forfatterne besøker i den forbindelse et asiatisk land for å tilegne seg kunnskaper fra felten. Ved ankomst viser det seg at det i området bare har vært tre tilfeller av den ene sykdommen de siste ti årene, mens det ikke hadde vært et eneste tilfellet av den andre sykdommen. I en annen rapport på 21 sider var kun én side viet til besøket på helseinstitusjonen i utlandet. Resten fremsto som en ren litteraturstudie. I to av rapportene fremgikk det at resultatet skal brukes videre av andre, og dette virket å påvirke kvaliteten i positiv retning.

DISKUSJON

Akademisk frihet, eller akademisk ferie?

Det stilles ingen krav til reisevirksomhet i forbindelse med 2. års valgfriperiode, men over 80 prosent av respondentene svarte at de reiste ut av Tromsø i løpet av de 4 ukene. Man kan anta at de fleste, om ikke alle, også reiste ut av landet, og regne dette som et innslag av internasjonalisering i studieforløpet. Noen av respondentene ga tilbakemelding på at de hadde stort personlig utbytte av å reise på egenhånd, oppleve en fremmed kultur, og å hospitere i et annet helsevesen. Alt dette kan ses i direkte sammenheng med satsningsområdene som ble belyst i introduksjonen. Men man må kunne forvente at studentene også sitter igjen med et faglig læringsutbytte etter en slik periode. Reisevirksomheten kan nok i mange tilfeller ses i sammenheng med prosjektets problemstilling. En student som skriver om malaria, vil mest sannsynlig ha større læringsutbytte av å besøke en helseinstitusjon som har høy forekomst av nettopp denne sykdommen. En naturlig fremgangsmåte vil da være å utarbeide en problemstilling, for så å velge et reisemål hvor man på best mulig måte kan svare på denne. Det som er urovekkende er at nesten halvparten av respondentene som reiste svarte at de valgte reisemål før de valgte problemstilling. Var prosjektet kun et arbeidskrav som måtte fullføres i løpet av ferieturen? En sterk påstand, men flere av funnene tyder på at dette kan ha vært tilfellet for mange av respondentene. Når både studenter og veiledere omtaler valgfriperioden som ferie, er det tydelig at det ikke er stort fokus på det faglige læringsutbyttet.

Valgfriperioden er på fire uker, og de som reiste brukte i gjennomsnitt hele denne tidsperioden. Balandin et al finner at så lite som tre uker med internasjonalisering er nok til å gi studentene ønskelig læringsutbytte, men at dette forutsetter at hele perioden brukes til hospitering eller lignende (14). Respondentene som reiste brukte i gjennomsnitt litt over én uke på selve prosjektet, men det var stor avstand mellom ytterpunktene. Det at noen respondenter brukte så lite som to timer, kan ikke kalles annet enn et misbruk av den akademiske friheten de har blitt tildelt. Respondentene som ikke reiste brukte i gjennomsnitt litt under to uker på selve prosjektet. Det var altså liten forskjell mellom de to gruppene i antall dager brukt. Spørsmålet om tid brukt på prosjektet var dårlig formulert, og noen kan ha inkludert tiden de brukte på å skrive prosjektrapport. I så tilfelle er den reelle tidsbruken lavere enn angitt her.

Verken den gamle eller den nye studieplanen inneholder minimumskrav for hvor lang tid studentene skal bruke på prosjektet, og det er heller ikke etablert noe system for å kontrollere dette. Hvis slike minimumskrav skal defineres, bør man se på sammenhengen mellom tidsbruk og læringsutbytte. Resultatet viser at jo lengre tid respondentene brukte på selve reisen, jo mindre fornøyde var de med prosjektrapporten. De to som var svært misfornøyde reiste begge i seks uker.

En forklaring på dette kan være at prosjektrapporten ble skrevet i etterkant av reisen, og at de som reiste lenge hadde dårligere tid til å skrive en god prosjektrapport. Ved sammenligning av reisens varighet og gradering av faglig utbytte var det mindre spredning mellom gruppene, men også her kunne det se ut som at de som reiste lenge hadde et dårligere faglig utbytte. Hvis antall dager som ble brukt på prosjektet økte med økende reiselengde, skulle man kunne forvente det motsatte. Men resultatet viser at dette ikke var tilfellet. Andelen som brukte en uke eller mindre på prosjektet var størst hos de med reiselengde på henholdsvis fem og seks uker. Dette betyr at nesten en tredjedel av alle som reiste hadde fire uker eller mer med ren ferie. Slike tall bygger oppunder påstanden om at det er for lite fokus på det faglige.

Hvor lang tid bør studentene bruke for å få best mulig utbytte? Resultatene viser at de som brukte mellom en og to uker på selve prosjektet, var mest fornøyd med prosjektrapporten. Denne tidsbruken var kanskje tilstrekkelig for å samle inn nødvendig materiale, samtidig som respondentene hadde god tid til å skrive prosjektrapport. Andelen som svarte at de hadde et godt eller svært godt faglig utbytte steg med antall dager brukt på prosjektet, og det skulle man kunne forvente. Over halvparten av respondentene brukte én uke eller mindre på selve prosjektet, og av disse svarte kun en tredjedel at de satt igjen med et godt faglig utbytte. Det var tilsynelatende ingen sammenheng mellom hvor lang tid respondentene hadde brukt og det personlige utbyttet. Disse resultatene taler for at studentene bør bruke rundt to uker på selve prosjektet for at utbyttet skal bli best mulig.

Den gode veileder?

Det skal legges til rette for valgfrihet i studieløpet, og i både gammel og nye studieplan står studentene fritt til å velge et eget opplegg for 2. års valgfriperiode. Samtidig må det legges visse føringer for en slik periode, og derfor kreves det at studentene har en veileder tilknyttet UiT. Veileder har en viktig funksjon, både under utarbeidelse av plan for prosjektet og i forbindelse med skriving av prosjektrapport. Når så mye som en tredjedel av respondentene svarte at oppfølgingen fra veileder var dårlig eller svært dårlig, tyder det på at ordningen ikke fungerer optimalt. Noen av respondentene skrev at veileder viste liten interesse for prosjektet, og bare signerte papirer uten å lese igjennom arbeidet som ble gjort. Dette kan også se ut til å være tilfellet i flere av prosjektrapportene som inngår i materialet i denne oppgaven. Syv av dem inneholdt mange grammatiske feil som ville blitt oppdaget dersom veileder hadde lest dem grundig. Med prosjektrapporter på i gjennomsnitt 14 sider burde ikke dette være noen stor utfordring. Ved å utarbeide retningslinjer som veileder må forholde seg til, vil man kanskje se at oppfølgingen blir bedre.

Respondentene som hadde ekstern veileder, svarte i all hovedsak at oppfølgingen fra denne var god. Det er verdt å legge merke til at fire respondenter ikke hadde kontakt med ekstern veileder underveis, når det er i denne perioden ekstern veileder har sin funksjon. 19 av respondentene svarte at de ikke hadde ekstern veileder. Dette er et krav for studenter som har prosjekt utenfor Tromsø, som i dette materialet tilsvarte alle utenom 13 respondenter. Med andre ord var det seks studenter som tilsynelatende ikke hadde veileder der de gjennomførte prosjektet sitt. Hvis dette er tilfelle, så har jo noe sviktet i rutine med å kontrollere at studentene har ekstern veileder. Krav om kontakt mellom intern og ekstern veileder vil kanskje hindre slike tilfeller, samt bidra til at opplegget blir best mulig.

Læringsutbytte

Hva sitter studentene igjen med etter 2. års valgfriperiode? Det er vanskelig å få et detaljert svar på dette ved hjelp av en enkel spørreundersøkelse, men resultatene gir et forenklet bilde. To av tre var godt eller svært godt fornøyd med prosjektrapporten. Det hadde vært interessant å sammenligne respondentenes gradering av egen rapport med min vurderingen av den samme rapporten, for å se om det var samsvar mellom disse. Anonymisering av både respondenter og forfattere gjorde at dette ikke var mulig. Litt over halvparten av respondentene svarte at de hadde et godt eller svært godt faglig utbytte, og over 80 prosent hadde et godt eller svært godt personlig utbytte. Sistnevnte må man være fornøyd med, og dette kan jo ses på som en del av livslang læring. Samtidig etterlyste respondentene som ikke var fornøyd med utbyttet strengere krav til prosjektet og prosjektrapporten, kombinert med relevant undervisning i forkant. På bakgrunn av dette kan man argumentere for at det må stilles arbeidskrav for å få et godt læringsutbytte.

Arbeidskrav

I denne valgfriperioden er arbeidskravet en prosjektrapport som skal ”gjenspeile den tid som studentene har hatt til rådighet”. Spørsmålet er om rapporten bidrar til læringsutbyttet, eller om den kun er et fysisk bevis på at studenten faktisk har gjennomført et prosjekt i løpet av perioden. Det stilles få krav til prosjektrapportens omfang og innhold, og min gjennomgang av prosjektrapportene viste at en del studenter manglet grunnleggende kunnskaper i tekstbehandling og referansebruk. En av fem oppgaver hadde ikke nummererte referanser i selve teksten, noe som gjør det umulig å sjekke hvor forfatteren har hentet spesifikke opplysninger. Kun en tredjedel av referanselistene var skrevet i henhold til Vancouver-reglene, og nesten halvparten av referansene var kun internettadresser.

Dette ser veldig rotete ut. En del av rapportene var så dårlige at de ikke burde vært godkjent, og jeg tviler på at veileder eller RVU leste igjennom disse. Bruk av begrepet ”arbeidskrav” innebærer jo at det stilles krav til det arbeidet som blir levert inn.

Jeg mener man på medisinstudiet bør kunne forvente at innleveringer av denne typen gjøres etter et standard oppsett, med oversiktlig inndeling og ryddig referanseliste. Dette oppnår man ved å utarbeide klare retningslinjer for utforming, og ved å gi relevant undervisning i forkant (15). I de utfyllende bestemmelsene i den gamle studieplanen står det så godt som ingenting om utforming av rapporten. Dette har forbedret seg i den nye delemnebeskrivelsen, men man kan med fordel gjøre retningslinjene mer detaljerte. Under punktet ”§5 Formelle krav til utforming av 5.-årsoppgaven” i utfyllende bestemmelser for denne (16), står det fint beskrevet hvordan oppgaven skal bygges opp. Jeg foreslår at man setter inn en tilsvarende oversikt i den nye delemnebeskrivelsen. Dette vil mest sannsynlig bidra til at alle prosjektrapportene følger samme oppsett.

To tredjedeler av rapportene var feltstudier, mens resten var litteraturstudier. En feltstudie vil i de fleste tilfeller rettferdiggjøre, om ikke kreve, reisevirksomhet. Dette gjelder derimot ikke for en litteraturstudie, så fremt all litteratur er tilgjengelig i Tromsø. Det er derfor interessant at fire av litteraturstudiene i materialet innebar reising ut av Norge. Samtlige av disse inneholdt svært lite tekst som var basert på observasjoner i det aktuelle landet. Slike resultater spiller en stor rolle når man skal diskutere om prosjektrapportenes tema rettferdiggjør reising. Det er nok ikke usannsynlig at noen studenter ferdigstiller prosjektet på forhånd, for så å reise på ferie. Strengere krav til prosjektbeskrivelse og gjennomføring av prosjekt, vil kunne hindre at dette forekommer.

I 1990 ble det gjennomført en stor undersøkelse blant uteksaminerte medisinstudenter fra UiT, som inneholdt spørsmål om den valgfrie undervisningen på medisinstudiet. Resultatene fra denne er ikke nevnt i revisjonsarbeidet fra 2006 og fremover, og det var rent tilfeldig at jeg fikk tilgang til papirversjonen av undersøkelsen. Her fremgår det at 21,8 % var misfornøyd med 2. års valgfriperiode, og at 82,8 % av disse hadde eget opplegg. Flere av respondentene svarte at det hadde vært hensiktsmessig med strengere krav til opplegg for de valgfrie periodene (17). Men selv om disse resultatene, Studieplanutvalget for medisin, og annen litteratur på området (14) antyder at det kan være en fordel med forhåndsdefinerte opplegg, så har man valgt å la studentene velge eget opplegg i den nye studieplanen. Mye av ansvaret blir da skjøvet over på studentene, som for så vidt ikke trenger å være negativt. Men en slik løsning krever at studieadministrasjonen tar ansvar for å kvalitetssikre det opplegget studentene velger. Mine resultater tyder på at dette ikke fungerer godt nok.

Et fåtall av prosjektrapportene fra 2. års valgfriperiode brukes videre etter innlevering, og jeg vil tro at dette påvirker motivasjonen for å skrive en god prosjektrapport. Min gjennomgang viste at de få rapportene som skulle brukes og/eller leses av andre enn veileder og RVU, alle holdt et høyt nivå. I tillegg var det noen av prosjektrapportene som fint kunne vært brukt i undervisning, men som i stedet havnet i en skrivebordsskuff. På bakgrunn av dette vil jeg foreslå at man gjør mer ut av det arbeidet som studentene gjør i løpet av perioden. Forhåpentligvis vil dette øke motivasjonen for å levere et bra produkt. Balandin et al (14) anbefaler at man integrerer studentenes erfaringer fra utplassering i studiets pensum. Et alternativ er å sette av tid på timeplanen etter fullført valgfriperiode. Her kan noen av studentene plukkes ut til å presentere sitt prosjekt for resten av kullet. De utvalgte studentene vil få nyttig erfaring i å bearbeide og presentere arbeidet sitt, og resten av kullet vil få faglig påfyll utenom pensum. En slik seanse kan også brukes til å diskutere erfaringer studentene har tilegnet seg, på godt og vondt, i løpet av den valgfrie perioden.

Oppgavens svakheter

Det hadde vært optimalt om prosjektrapportene kom fra samme kull som deltok i spørreundersøkelsen. Hvis man i tillegg kunne knyttet hver respondent til rapporten denne hadde skrevet, kunne jeg sammenlignet respondentens svar med mine funn. Anonymisering av prosjektrapporter gjorde at det ikke var mulig å registrere antall forfattere per prosjektrapport, og i noen tilfeller navnet på veileder. Gjennom tettere dialog med studieadministrasjonen, og en avtale om taushetsplikt, kunne man kanskje fått dette til.

Valg av svaralternativer i spørreundersøkelser er alltid utfordrende. Jeg valgte å gå for fem tekstsvar, fordi jeg syntes dette var mer definert enn, for eksempel, en skala fra 1 til 10. Svaralternativet ”Middels” viste seg derimot vanskelig å definere, både for meg og for respondentene. Dette førte dessverre til at de respondentene som valgte dette alternativet forsvant litt i diskusjonen. Samtidig kan man argumentere med at det finnes et forbedringspotensial når svaret på et spørsmål er av typen ”verken bra eller dårlig”.

Tallmaterialet fra spørreundersøkelsen kan nok kritiseres for å være i minste laget. Dette fører til at man får ytterpunkter med få respondenter, hvor én respondent kan utgjøre en stor forskjell for resultatet. Man skal i slike tilfeller være forsiktig med å dra konklusjoner basert på prosentberegninger. Jeg har allikevel valgt å gjøre dette i noen sammenhenger, og har heller angitt hvor mange studenter som inngikk i den spesifikke gruppen, for eksempel de som reiste i 8 til 14 dager. Så får det bli opp til den enkelte leser å vurdere hvor mye disse resultatene skal vektlegges.

Bruken av direkte sitater fra respondentene er heller ikke problemfritt. Det vil ofte være de negative som roper høyest, og dette kan føre til at det negative blir vektlagt mer, selv om majoriteten kanskje er positive.

Samtidig illustrerer dette at det er et forbedringspotensial, og i en revisjonsprosess er man jo ute etter forbedring. Så får man heller anta at det som ikke blir fremhevet fungerer som det skal.

Til sist innser jeg at svarene fra respondentene som ikke reiste i forbindelse med 2. års valgfriperiode har blitt viet liten plass. Over 80 prosent reiste, og det er nettopp denne praksisen som har blitt kritisert i flere instanser. Det var derfor naturlig å fokusere på disse respondentene.

KONKLUSJON

Økt fokus på valgfrihet og læringsutbytte har absolutt sine fordeler. Samtidig kan man ikke rettferdiggjøre fire ukers undervisningsfri kun på bakgrunn av studentenes personlige utbytte. For at 2. års valgfriperiode skal gi ønsket utbytte, må det stilles strengere krav til det studenten foretar seg. Mine resultater tyder på at økt fokus på valgfrihet har ført til at man stiller for lave krav til studentene. I dagens ordning fremstår store deler av perioden som en ferietur, og mange av prosjektrapportene er av dårlig kvalitet. Det må derfor tas grep for at studentene skal få maksimalt personlig og faglig utbytte av perioden. Studentene bør bruke rundt to uker på selve prosjektet, etterfulgt av tid til å skrive selve prosjektrapporten. Det bør utarbeides tydelige retningslinjer for veileder, og lages rutiner for at intern veileder tar kontakt med eventuell ekstern veileder. Kravene for å få godkjent prosjektrapporten bør bli strengere, og det bør gis relevant undervisning i forkant. Til slutt bør man integrere studentenes arbeid i studiets pensum.

Denne konklusjonen baserer seg på resultater fra en studie av 2. års valgfriperiode i den gamle studieplanen. Jeg vil anbefale at man i nær framtid gjennomfører en lignende studie med materiale fra den nye studieplanen, for å studere eventuell effekt av de endringer som har blitt gjort. Hvis dette gjennomføres, håper jeg arbeidsmetoden kan forbedres ved å ta stilling til svakhetene ved min studie.

REFERANSER

1. Kunnskapsdepartementet. Bologna-prosessen. <http://tinyurl.com/jwyvfu2> (14.05.2014)
2. Kunnskapsdepartementet. Satsningsområder. <http://tinyurl.com/l9jwa52> (14.05.2014)
3. Meld. St. 27 (2000–2001). Gjør din plikt – Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning.
4. Nasjonalt kvalifikasjonsrammevark for livslang læring. Kunnskapsdepartementet, 2011.
5. Burge SM. Undergraduate medical curricula: are students being trained to meet future service needs? *Clin Med*. 2003; 3(3): 243-6.
6. Harden RM, Davis MH. AMEE Medical Education Guide No. 5: The core curriculum with options or special study modules. *Med Teach*. 1995; 17(2): 125-148.
7. Medisinsk studieplan, Universitetet i Tromsø. Oslo: Universitetsforlaget, 1970.
8. Informasjon om valgfrie perioder og 5.årsoppgaven. Versjon 4. Tromsø: Råd for valgfri undervisning, 2010.
9. Utfyllende bestemmelser for 1. valgfriperiode. Tromsø: Programstyret for medisin, 2012.
10. Morgendagens leger. Tromsø: Arbeidsgruppe I, 2007.
11. Godkjenningselementer 5. studieår og valgfrie perioder. Tromsø: Arbeidsgruppe V, 2009.
12. Risør T, Nilssen EJ. I-SPU 07-12: Struktur for valgfrie perioder i ny revidert studieplan. Tromsø: 2012.
13. Skog E, Haug E, Nilssen E, Risør T. Delemnebeskrivelse Delemne 2.5: Valgfri fordypning 1. Tromsø: 2012.
14. Balandin S, Lincoln M, Sen R, et.al. Twelve tips for effective international clinical placements. *Med Teach*. 2007; 29: 872-877.
15. Nieminen P, Sipilä K, Takkinen HM, et.al. Medical theses as part of the scientific training in basic medical and dental education: experiences from Finland. *BMC Med Educ*. 2007; 7: 51.
16. Utfyllende bestemmelser for MED-3950 5.-årsoppgaven. Tromsø: Programstyret for medisin, 2012.
17. Magnus JH, Tollan A. Valgfrie perioder i medisinstudiet: dårekiste eller akademisk utfordring? *Tidsskr Nor Lægeforen*. 1993; 113: 30-32.

VEDLEGG A - Spørreundersøkelse

Mann Kvinne

Alder _____

1. Reiste du i forbindelse med valgfri periode?

Ja Nei

Hvis “nei”, hopp til spørsmål 4

2. Valgte du problemstilling før eller etter du valgte reisemål?

Før Etter

3. Hvor lenge varte reisen?

_____ dager

4. Hvor stor del av valgfri periode brukte du på selve prosjektet (f.eks. antall dager med hospitering)?

_____ dager

5. Hvordan var oppfølgingen fra veileder i forkant av valgfri periode?

- Svært dårlig
- Dårlig
- Middels
- God
- Svært god

6. Hvordan var oppfølgingen underveis fra

a. Veilder?

- Ingen kontakt
- Svært dårlig
- Dårlig
- Middels
- God
- Svært god

b. Ekstern veileder?

- Hadde ikke ekstern veileder
- Svært dårlig
- Dårlig
- Middels
- God
- Svært god

7. Hvordan var oppfølgingen fra veileder i forbindelse med skriving av prosjektrapport?

- Svært dårlig
- Dårlig
- Middels
- God
- Svært god

8. I hvilken grad er du fornøyd med kvaliteten på innlevert prosjektrapport?

- Svært dårlig
- Dårlig
- Middels
- God
- Svært god

9. I hvilken grad vil du karakterisere ditt faglige utbytte av den valgfrie perioden?

- Svært dårlig
- Dårlig
- Middels
- Godt
- Svært godt

10. I hvilken grad vil du karakterisere det personlige utbyttet du sitter igjen med etter den valgfrie perioden?

- Svært dårlig
- Dårlig
- Middels
- Godt
- Svært godt

11. Har du kommentarer til utbyttet du sitter igjen med?

12. Har du noen tilbakemeldinger på hva du mener kan forbedres ved den valgfrie perioden? Andre kommentarer?